

לעילוי נשמת
הרב הפ"ץ בן אסתר זצ"ל
פרשת ואתחנן

עלון חידושי תורה ופרפראות מ'א' ועד ת' על פרשת השבוע וענייניא דיומא ממפרשי ומדרשי חז"ל

התשובות מסודרות לפי סדר א-ב

בפרשה ואתחנן 122 פסוקים = הגלעדי

בפרשה 12 מצוות, מתוכן 8 מצוות עשה, ו-4 מצוות לא תעשה. (ספר החינוך)

עשה: אחדות ה' • אהבת ה' • תלמוד תורה • קריאת שמע שחרית וערבית • תפילין של יד • תפילין של ראש • מזוזה • הריגת שבעה עממין.
לא תעשה: שלא להתאוות למה שביד אחר • שלא לנסות נביא אמת • שלא לחונן עובדי ע"ז • שלא להתחנן בעובדי ע"ז.

קריאת "לוי" בפרשת ואתחנן היא ארוכה ביותר. הקריאה עוסקת באזהרות על עבודה זרה ודומה לחלוקה בפרשת כי תשא בו הקריאה עוסקת במעשה חטא העגל. משום ששבט לוי לא חטאו בחטא העגל.

וְאַתְחַנֵּן אֵלַי יְיָ-הוֹה בְּעַת הַהוּא לְאָמֹר. (ג כג) **וְאַתְחַנֵּן** גימטריא התיק גימטריא תפלה גימטריא ישרה (515), רצונו לומר כשיתפלל האדם לפני השי"ת צריך לנענע גופו שהוא תיק של הנשמה כדי שיתכוין בתחנוניו, **אֵל יְיָ-הוֹה** לומר בכוונה מה שהוא רוצה לאמרו, ובזה לא יטעה בתפילתו ואז תהיה ישרה, וזהו (לקמן יב כה) **הַיֵּשֶׁר בְּעֵינֵי יְיָ-הוֹה.** (רבינו אפרים). **וְאַתְחַנֵּן אֵלַי יְיָ-הוֹה** גימטריא **תן חנם** (עם התיבות 548), לומר שכל המתפלל ומתחנן לפני השי"ת בכוונה אעפ"י שאינו ראוי נותן לו מתן שאלתו חנם. (נחל קדומים) **בְּעַת הַהוּא לְאָמֹר ר"ת הבל**, רוצה לומר שצריך האדם שיוציא התפילה מפיו וגם יהיה בכוונת הלב, כמנין **וְאַתְחַנֵּן**, בסוד וְרַגְלֵיכֶם רָגַל יִשְׂרָאֵל (יחזקאל א ז) כמנין תפלה, ועולה כמנין **תק יח**, שהוא מן הארץ ועד השמים מנין ת"ק שנה מהלך, נשאר י"ה שרומז לעולם הבא ולעולם הזה שנבראו בשם י"ה, וזהו **וְאַתְחַנֵּן אֵלַי יְיָ-הוֹה.** (רבינו אפרים)

רְאֵה לְמַדְתִּי אֶתְכֶם עֹלָם וּמִשְׁפָּטִים פְּאֶשֶׁר צִנִּי יְיָ-הוֹה אֶל-לִהִי לְעֲשׂוֹת כֵּן בְּקֶרֶב הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּאִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ. (ד ה)
רְאֵה לְמַדְתִּי אֶתְכֶם חֲקִים ר"ת בגימטריא חייב ללמדה **בחנם**. (239) **וּמִשְׁפָּטִים פְּאֶשֶׁר צִנִּי יְיָ-הוֹה** ס"ת רנה. (255) לומר שחייב כל יודע ללמוד תורה בחנם, למי שאינו יודע ברנה ושמה, כי התורה אינה מתיישבת על לב עצב. **אֶל-לִהִי לְעֲשׂוֹת כֵּן ס"ת יתן.** **תן וכבוד יתן יְיָ-הוֹה לֹא יִמְנַע טוֹב** (תהלים פד יב). ואין טוב אלא תורה. שנאמר (משלי ד ב) **פִּי לֶקַח טוֹב נְתַתִּי לָכֶם.** וכתוב (דברים לב ט) **פִּי חֶלֶק יְיָ-הוֹה עִמּוֹ.** ואם כה תעשו תזכו לחיות **בְּקֶרֶב הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּאִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ.** (ילקוט האזובי)

שבע דנחמתא - מה הטעם שאין אומרים את שבע הנחמות בפרשות הפטרה שלפנינו לפי הסדר שכתובים בנביא זו אחר זו, שהרי רני עקרה וענייה סוערה מהופכים, ועוד שהם כתובים אחר 'אנכי אנכי הוא מנחמכם', ויש לומר כי תקנו לומר בתחילת ההפטרה מן הנחמות: "נחמו נחמי עמי", כלומר שהקב"ה אומר לנביאים: נחמו נחמו את עמי וגומר. ובשבת שנייה משיבה כנסת ישראל: "ותאמר ציון עובני ה'", כלומר אינה מתפייסת בנחמת הנביאים, כי חפצים לנחמת השי" בעצמו. ובשבת שלישית אומרים: "ענייה סוערה", כלומר, חוררים הנביאים לפני הקב"ה ואומרים לפניו ית': הנה כנסת ישראל לא נתפייסה בתנחומין שלנו, וזהו "ענייה סוערה" וגו', רוצה לומר, כנסת ישראל העניה סוערה על הגלות ואומרת "לא נוחמה" וגומר. ואח"כ בשבת רביעי חוזר הקב"ה ומשיב ואומר: "אנכי אנכי הוא מנחמכם" וגו', כלומר, בעצמי אני מנחם אתכם, ולפיכך את כנסייתי "רני עקרה" וגומר בשבת חמישי, ו"לקומי אורי כי בא אורך" בשבת ששי. ואח"כ בשבת שביעית משיבה כנסת ישראל: "שוש אשיש בה" וגו', כלומר, עתה יש לי לשוב ולשמוח ותגל נפשי באלקי וגומר. (לבוש בשם אבודרהם - או"ח סימן תכח ס"ה)

מדוע כל שבע הפטרות הנחמה הן מספר ישעיהו? כיון שספר מלכים סופו עוסק בחורבן, וספר ירמיהו כולו עוסק בחורבן, וספר יחזקאל ראשו עוסק בחורבן וסופו עוסק בנחמה, וספר ישעיהו כולו עוסק בנחמה, סומכים חורבן לחורבן ונחמה לנחמה. (בב"ב יד ב). כתב המהרש"א - ירמיה כוליה חורבנא כו' - לאו דווקא כוליה, אלא רוביה ככוליה, דהא אשכחן כמה נבואות דנחמות בירמיה. (חידושי אגדות שם) כתבו התוספות (מגילה לא ע"ב): ולפיכך מקדימין 'ענייה סוערה' קודם 'רני עקרה', דדרך הנחמות להיות הולכות ומשובחות יותר.

ויקשרתם לאות על ידך ויהיו לטטפת בין עיניך. (ו ה)
רמז לכך שבשבתות וימים טובים אסור להניח תפילין - כתיב **לְטַטַּף חסר ו'**, לומר שאין חיובן אלא בו' ימי השבוע, לפי שיום ז' הוא אות בפני עצמו וכן ביו"ט וחוה"מ. (ילקוט האזובי)

מה הטעם שעושים בתפילין של ראש שין של ג' רגליים ושין של ארבע רגליים? ולמה כורכים שבע פעמים על הזרוע? אברהם יצחק ויעקב היו ג' רגליים של המרכבה, דוד נתחבר עם האבות והיה רגל רביעי במרכבה, כאומרם (תהלים קיח כב) **אֲבָן מְאִסוּ הַבּוֹנִים הִתְהַלְּכוּ לְרֹאשׁ פְּנֵהוּ.** וכנגד זה עושים בתפילין שין של ג' רגליים ושין של ארבע רגליים. דמדתם של האבות חסד גבורה תפארת, ושין של ד' רגליים כנגד דוד דמתחבר למרכבה ומדתו מלכות, ואזי יהיה השין כנגד ג"ת ומלכות. (דרור הלוי)

כתב רבינו בחיי - וכבר ידעת מאמר חכמי האמת האבות הן הן המרכבה, ואין מרכבה פחותה מארבעה ואין קורין אבות אלא לשלשה שהרי השי" קרא את עצמו **אֶל-לִהִי אֲבְרָהָם אֶל-לִהִי יִצְחָק וְאֶל-לִהִי יַעֲקֹב** (שמות ג טו) ולא מצינו כן בשאר נביאים שיאמר אלהי משה אלהי יונה, אע"פ שמצינו (שמות לב יא) **וַיְחַל מֹשֶׁה אֶת פְּנֵי יְיָ-הוֹה אֶל-לִהִי,** וכן ביונה (יונה ב ב) **וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֵל יְיָ-הוֹה אֶל-לִהִי,** מכל מקום לא ייחד הקב"ה שמו עליהם שיקרא אלהי פלוני כי אם על אברהם יצחק ויעקב. אבל מצינו זה בדוד הוא שכתוב (מ"ב כ ה) **יִשְׁעִיהוּ לַח ה' אֶל-לִהִי יְיָ דָּוִד אֲבִיךָ.** (רבינו בחיי - בראשית לב י).

כתב השו"ע (או"ח לב מב) - ש"ן של תפילין הלכה למשה מסיני שיעשה בעור הבתים של ראש כמין ש"ן בולטת מקמטי העור אחד מימינו ואחד משמאלו של ימין המניח של ג' ראשים ושל שמאל המניח של ארבע ראשים. וכן כתב (שם כה ה) - יכוין בהנחתם שציונו הקב"ה להניח ארבע פרשיות אלו שיש בהם יחוד שמו ויצאית מצרים על הזרוע כנגד הלב ועל הראש כנגד המוח כדי שזכור נסים ונפלאות שעשה עמנו שהם מורים על יחודו ואשר לו הכח והממשלה בעליונים ובתחתונים לעשות בהם כרצונו וישעבד להקב"ה הנשמה שהיא במוח וגם הלב שהוא עיקר התאוות והמחשבות ובוהו יזכור הבורא וימעט הנאותיו. ע"כ איתא בחז"ל (סוכה נב א) **שְׁבַע שְׁמוֹת יֵשׁ לּוֹ לַיֵּצֶר הָרָע,** וכדי להכניע את היצה"ר עושים ש' של ג' ושל ד' רגליים, וכן כורכים את הרצועות שבע פעמים על הזרוע. **א"נ ג'** כנגד שלושה אבות ד' כנגד ארבע אמהות. ומובא בערוך השולחן (כו יט) שבע כריכות כנגד שבע מילים בפסוק (תהלים קמה טז) **פֹּתַח אֶת יָדְךָ וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רִצּוֹן.** הכוונה היא שמאחר הפרנסה היא ממנו, ובשבילו כביכול, בשבילו שנוכל לעובדו. והידיים הם כלי המעשה, בהם מתפרנסים - לכן כורכים שבע פעמים כנגד המילים בפסוק שהוא תפילה על הפרנסה. ובספר דברי יחזקאל וכן בספר עטרת משה מובא כנגד הפסוק (דברים ד ד) **וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בִּי-הוֹה אֶל-לִהִיכֶם חַיִּים בְּלָכֶם הַיּוֹם.** מצוות תפילין מבטאת את הדבקות שלנו בו, כלשון החת"ס (שו"ת או"ח סי' קפב) **ש'מחך אוהבים לישא כל אחד חותם אהבת חברו על עצמו.** כתב הט"ז (או"ח לב מב) - זה רמז לכתב הלוחות שהיתה כתובה משוקעת שנאמר **חַרֹּת עַל הַלְּחָת הַרִי שְׁכַל הָאוֹתוֹת הִיוּ מִן הָאוֹר נִמְצָא שִׁישׁ לְשִׁי"ן ד' דפנות לג' אוירות והוא של ד' קמטים שנעשו שם ג' אוירות ועוד יש לנו כתב ס"ת שהיו בולטות וכנגדם עושין ש"ן של ג' ראשים והטעם שעושין רמז זה דוקא באות ש"ן כדי לרמז בהם הימים שאדם מניחן בשנה שהם ש"ן. וי"א דשם הו"ה בא"ת ב"ש עולה מ"צפ"ז והיינו ש"ן וע"כ נאמר (דברים כה י) **וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שָׁם יְיָ-הוֹה גִּקְרָא ר"ת ש"ן שאין נראה מבחוץ אלא השינ"ן. **כתב השל"ה** - טעם ז' כריכות על הזרוע כנגד ז' ערות האויות לתת לה מבית המלך, והם מיכאל גבריאל רפאל אוריאל צדקאל יופיאל רזיאל. (אגד"פ אות ק"פ שם זר שיר השירים) **א"נ רמז לו' ברכות שע"י הכלה מתייחדת עם בעלה.** והכריכות באצבע הן רמז אל הטבעת שהוא מקדשה בה. (תוצאות חיים) (טעמי המנהגים)****

שאלות

- א. פסוק בפרשה יש בו את כל האלפא ביתא.
- ב. **ושונתם לבניד ודברת בם בשבתה בביתה ובקמחה בקרה ובשכבה ובקומה**. (ו ז) תנו רבנן: **"ודברת בם"**, בם - ולא בתפלה. **"ודברת בם"**, בם יש לך רשות לדבר, ולא בדברים אחרים. פרש"י - שיחת הילדים וקלות ראש. רמז בפסוק שאין לך רשות לדבר דברים אחרים מלבד בתורה.
- ב. איתא במדרש פליאה **'אין מניחין תפילין אלא בשבת'** והלא בשבת אסור להניח תפילין.
- ג. הטעם שנקראים מסכתות הש"ס בשם **גמרא**.
- ד. מצינו בקסיד אקד שיהיה מתפלל בקרה. בא הגמון אקד ונמן לו שלום, ולא הקזיר לו שלום. המתין לו עד שסיים תפלתו. לאחר שסיים תפלתו, אמר לו: ריקא, והלא כתוב בתורתכם **'רק השמר לך ושמר נפשך'**, וכתוב **'ונשמרתם מאד לנפשתיכם'**. כשנתתי לך שלום למה לא הקזרת לי שלום? אם הייתי חותם ראשך בסיף, מי היה תובע את דמה מידי? אמר לו: המתין לי עד שאפיקסו בדברים אמר לו: אילו היית עומד לפני מלך בשך ודם, ובא סבך ונמן לך שלום - היית מקזיר לו? אמר לו: לאו. ואם היית מקזיר לו, מה היו עושים לך? אמר לו: היו חותכים את ראשי בסיף. אמר לו: והלא דברים קל וחומר, ומה אהה שיהיה עומד לפני מלך בשך ודם, שהיום כאן ומחר בקבר - כך אני שיהיה עומד לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, שהוא חי וקיים לעד ולעולמי עולמים - על אחת כמה וכמה. מיד נתפייס אותו הגמון, ונפטר אותו חסיד לביתו לשלום. (ברכות לג א) מקובלנו, שחסיד זה היה ר' יהודה ברבי אלעאי. **כיצד סיכן את עצמו**, ולא הפסיק בתפילתו הרי על דין המשנה (ברכות ל"ב ע"ב): **'אפילו המלך שואל בשלמו לא ישיבנו'** נאמר בגמרא (שם ל"ב ע"ב): **"אמר רב יוסף: לא שנו אלא למלכי ישראל, אבל למלכי עכו"ם - פוסק"**. פרש"י: **"פוסק - שלא יהרגנו"**. מכאן שמותר היה לו להפסיק בתפילתו כדי שלא לסכן את עצמו!
- ה. ונתנם י-הנה א-להיה לפניך והפיתם החרם תחרים אתם לא תכרת להם ברית ולא תקנום. (ז ב) פרש"י - לא תמן להם חן. אסור לו לאדם לומר: פמה נאה גוי זה (ע"ז כ' ע"א) מצינו בגמרא תנאים ששיבחו את אומות העולם. אמר רבי עקיבא: **בשלישה דברים אוהב אני את המדיים, כשחותרין את הבשר - אין חותרין אלא על גבי השולחן, כשנושקין - אין נושקין אלא על גב היד, וכשיועצין - אין יועצין אלא בשדה**. תנאי אמר רבן גמליאל: **בשלישה דברים אוהב אני את הפרסיים: וכו'.** (ברכות ח ב). והא כתיב **ולא תקנום**.
- ו. **פי תוליד בנים ובני בנים ונושנתם בארץ והשחתם ועשיתם פסל תמונת כל ועשיתם הרע בעיני י-הנה א-להיה להכעיסו**. (ד כה) איתא בחז"ל שבת המקדש הראשון חרב בגלל שלש עבירות חמורות: עבודה זרה, גילוי ערוות, ושפיכות דמים (יזמא ט ע"ב). לכאורה בפסוק נאמר רק עבודה זרה דכתיב **ועשיתם פסל תמונת כל**, היכן רמוזים שאר העבירות שעברו גילוי ערוות ושפיכות דמים.
- ו. פסוק בפרשה בו רמוזים ארבעת הגלויות.
- ז. מה הטעם שנקראת צד דרום ימין, וכן ידו הימנית של האדם נקראת ימין, וידו השמאלית נקראת שמאל.
- ח. **ושא עיניך ימה וצפנה ומימנה ומזרקה** (ג טז) מה הטעם שאצל משה רבינו הזכיר צד מערב תחלה וכן מצינו אצל יעקב אבינו שנאמר (בראשית כה יד) **ויפצת ימה וקדמה וצפנה ונגבה**, ואילו אצל אברהם אבינו נאמר (בראשית יג יד) **נא עיניך ורעה מן המקום אשר אתה שם צפנה ונגבה וקדמה וימה**. נזכר צפון תחלה.
- ט. **ואתחנן אל י-הנה בעת ההוא לאמר**. (ג כג) איתא במדרש: ומנין שהתפלל משה באותו הפרק חמש מאות וחמשה עשר פעמים שנאמר **ואתחנן אל י-הנה בעת ההוא לאמר**. **ואתחנן** בגימטריא הכי הוי. (דברים רבה ברכה י"א י). מתי התחיל משה רבינו להתפלל על כניסתו לארץ ישראל.
- י. **פי תוליד בנים ובני בנים ונושנתם בארץ** (ד כה). בזמן מלכותו נגזרה גזירת חורבן על ירושלים וגלות ישראל משום שעבדו עבודה זרה. בפרשתנו אחת מן המצות התמידיות על האדם שלא יפסק חיובן מעל האדם לעולם אפילו רגע אחד.
- י. בפרשתנו שאלת הבן החכם מארבעת הבנים הנזכרים בהגדה. ואע"פ שהוא אומר **אתכם** דמשמע כמו לכם ולא לו.
- ל. **פי תוליד בנים ובני בנים ונושנתם בארץ** (ד כה). מספר השנים שבני ישראל הלכו בדרך ה' אחרי פטירת משה רבינו. רמזו בפסוק.
- ל. **ושונתם לבניד ודברת בם** (ז ז) פרש"י - לשון חדוד הוא, שיהיו מחדדים בפיך; שאם ישאלך אדם דבר - לא תהא צריך לגמגם בו, אלא אמר לו מיד (ספרי לד קידושין ל' ע"א). לכאורה קשה מהא דאמרינן (ב"מ כג ב) **בהני תלת מילי עבדי רבנן דמשנו במלייהו - במסכת, ובפוריא ובאושפיזא**. פרש"י יש בידך מסכת פלוני סדורה בגירסא או לאו ואע"ג שסדורה היא לו יאמר לו לאו ומדת ענוה היא.
- מ. בשבת ויום טוב אסור להניח תפילין. ומי שמניח תפילין בשבת ויום טוב, עובר על איסור בל תוסיף. באיזה מקרה מותר להניח תפילין בשבת ויו"ט.
- נ. **נו"ע ארק"ש** סימן.
- ס. מספר השיטות המירביות שהיינו צריכים להניח אם נבוא לצאת מצוות תפילין לכל הדעות בראשונים. (כולל רש"י ר"ת שמואל רבה וראב"ד)
- ע. היה ראוי שתינתן תורה על ידו לישראל אלמלא קדמו משה רבינו.
- פ. **ולא תחמד אשת רעה** {ס} **ולא תתאהב בית רעה** שזדה ועבדו ונאמתו שונו ונמלו וכל אשר לרעה. (ה יח) איך אפשר להישמר מלאו זה, איך אפשר לאסור על האדם הרהור הלב, ומה יעשה אם ליבו חומד בכל זאת?
- צ. **ובקשתם משם את י-הנה א-להיה ומצאת פי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך**. (ד כה) מה הטעם שפתח בלשון רבים **ובקשתם** וסיים בלשון יחיד **ומצאת**.
- ק. **ואתחנן אל י-הנה בעת ההוא לאמר**. (ג כג) פרש"י - לאחר שקבשתי ארץ סיחון ועוג, דמייתי שמא תמר הנדר. למה דווקא **בעת ההוא** ובתפלה זו שהיא תפילה מספר תקט"ו?
- ר. אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן: מנין שמצוה על האדם לחשב תקופות ומזלות - שנאמר: (דברים ד ו) **"ושמרתם ועשיתם פי היא חקמתכם ובינתכם לעיני העמים"**, איזו חקמה ובינה שהיא לעיני העמים - הוי אומר: זה חישוב תקופות ומזלות. (שבת עה א) ואיתא בחז"ל (ברכות נח ב) אמר שמואל בהירין לי שבילי דשמיא כשבילי נהרדעא. מנין ידע שמואל את שבילי נהרדעא והלא היה שקוע בתלמודו.
- ר. **ומשלם לשנאיו אל פניו להאבידו לא יאחר לשנאו אל פניו ישלם לו**. (ז י) לכאורה הוי כפילות, וסיפיה דקרא היינו רישיה.
- ש. מה הטעם שנוהגים ללבוש קודם ציצית ואח"כ תפילין.
- ת. מנין התיבות שאמר משה רבינו כבקשה בכניסה לארץ ישראל, והם י"א מזמורים שאמר משה רבינו בתהילים, מן תפלה למשה איש הא-להים (מזמור צ'), **עד מזמור לתודה הריעו** (מזמור ק) שהיו ישראל אומרים במדבר מה שאמר משה רבינו ומה שאמרו בני קרח.
- ת. **ושמרתם ועשיתם פי הוא חקמתכם ובינתכם לעיני העמים** (ד ו) פרש"י - **ושמרתם** - זו משנה. סך הכל מנין המשניות הנמצאים בידינו.

תשובות

- א. או הנסה אלהים לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי במסת באתת ובמזפתים ובמלקחיה ובנד חזקה ובזרוע נטויה ובמוראים גדלים ככל אשר עשה לכם י-הוה א-להיכם במצרים לעיניך. (ד לד) בפסוק זה יש את כל האלפא ביתא. שרצה הקב"ה ליתן להם התורה במצרים אלא שאמרה מידת הדין נסה אותם תהלה. לכן הנסה ב' במסורה הכא ואידך (איוב ב ד) הנסה דבר תלאה שאמרה מידת הדין נסה אותם קודם שתשמיעם דבריה. (בעה"ט)
- ב. פראשית ברא תחילת התורה שבכתב, מאימתי קורין את שמע תחילת התורה שבעל פה. פראשית מאימתי ר"ת במ זהו שאמרו במ יש לך רשות לדבר. וזהו שנאמר (תהלים סח ה) רָכַב אֱ-לֹהִים רַבְתִּים אֶלְפֵי שָׁאָן אֶ-דִּנִּי כִּם סִינֵי בַקְדָּשׁ. שתי התורות בכתב ובעל פה הרמוזות בתיבת כם ניתנו למשה רבינו בהר סיני. (שער בת רבים עה"ת)
- ב. במקום שיעור (תפילין של ראש המונחים על השיער מעל המצה). במקום תפוח (אלו תפילין של יד המונחים על קיבורת הזרוע מעל לשריר התפוח) ר"ת בשבת. (ר עקיבא איגר) א"נ כאשר אומרים שיר של יום אומרים היום יום ראשון בשבת היום יום שני בשבת וכד' ואין אומרים לשון זה בשבת וזהו אין מניחין תפילין אלא בשאומרים בשבת והיינו כל ששת ימי המעשה ולא כשאומרים שבת היינו ביום השבת. (טעמי המנהגים בשם הבעש"ט)
- ג. גבריאיל, מיכאל, רפאל, אוריאל, ר"ת גמרא – להגיד שכל מי עושה כבודו ביום ראשון עושה כבודו ביום ראשון. (אגרת הטיוט)
- ד. דבק אותו חסיד בכל מאודו וכוונתו בהשי"ת, וברוב דבקותו נזהר שלא להסיר את מחשבתו ואת כוונתו בתפילה, כדי שתהיה כמו קרבן, בכונה זכה וטהרה. חשב לעצמו: אם אומר לשר שלא שמעתי אותו מחמת כוונתי בתפילה ודבקותי בקב"ה – הוא לא יאמין לי, שהרי השר הגוי אינו מסוגל לקלוט מהי דבקות על כן אומר לו: "המתן עד שאפייסך בדברים", וכיון שהשר לא הרגו בשעת התפילה הבין רבי יהודה שהשר אינו מהיר חמה, ולכן השיב לו: "המתן. הה"ד (ד ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בִּי-הוֹה אֶ-לֹהֵיכֶם חַיִּים פְּלִכֶם הַיּוֹם. (הרב מרדכי אליהו זצ"ל ע"פ בן יהודע-שם)
- ה. הנהגות הטובות שבהם ומידות טובות שבהם מותר לשבח ואין משבח אותם עצמם, האיסור הוא לשבח אותם בעצמם. (שפתי צדיק) *
ו. וְעִשְׂיָה הִרְעָה בְשֵׂאֵר הַמְצוּוֹת, כְּמוֹ לְרֹצֵחַ וּלְנֹאֵף, הַרְמוּזוֹת לְעִבְרוֹת הַנּוֹסְפוֹת שֶׁל שְׂפִיכוֹת דָּמִים וְגִילּוֹי עֲרִיּוֹת. (ראב"ע)
ז. וְהַפִּיץ י-הוה אֶתְכֶם בְּעַמִּים וּנְשִׂאֲרָתֶם מִתִּי מִסַּפֵּר בְּגוֹיִם אֲשֶׁר יִנְהַג י-הוה אֶתְכֶם שְׂמָה. (ד כו) בְּעַמִּים בְּגִימַטְרִיא 'בִּין הַבְּבַלִּיִּים, בְּגוֹיִם בְּגִימַטְרִיא 'ובמל' יִנְהַג בְּגִימַטְרִיא 'בִּין שְׂמָה בְּגִימַטְרִיא 'מְרוּמִיִּים, הָרִי רְמוּזִין כִּאֵן אַרְבַּעַת הַגְּלוּיּוֹת. (בעה"ט)
- ח. ולכן נקראה ידו הימנית של האדם ימין לפי שהיא מוזמנת תמיד לעשות כל דבר. ויד שמאל נקראת שמאל על שם שמאלו של אדם הפונה למזרח, או על שם פועלתו שהשמש מתעלה משם ולכן נקרא שמאל מלשון סומא, מלשון דבר הסמוי מן העין, כלומר כי העלים השמש משם לפי שהיא בטלה ממלאכה. (רבינו בחיי) *
- ט. חשוך ונמוך מכל ד' רוחות היה צד צפון, מפני שהיה אברהם אבינו בבית אל שהיה מקומו של המקדש שמשם יוצאים ברכה וטובה לכל ד' רוחות העולם לכן הזכיר צפון תחילה לפי שהוא הצריך לשפע יותר מכולם. לעומת עקב אבינו ומשה רבינו היו מדברים עם השכינה, והשכינה בכותל המערבי, והזכיר קודם צד מערב. (כ"ל י, רבינו בחיי)
- י. ט"ו באב בבוקר – יום שכלו בו מתי מדבר אמר משה שמא הותר הנדר שנשבע הקב"ה שכל הדור ההוא ימותו במדבר וזלתי פלב בן יפנה ויהושע בן נון, והוסיף בל יום תפילה בתפילותיו שיוזכה להיכנס לארץ ישראל, והתפלל על זה במשך קע"ב ימים חוץ משבתות וימים טובים, ונשלמו תקט"ו תפילות ביום פטירתו – בזמן שבו התפלל רק ב' תפילות. (שו"ת בית אברהם) *
- יא. יאשיהו בן אמון – בזמן מלכותו נגזרה גזירת חורבן ירושלים וגלות ישראל משום שבני ישראל עבדו ע"ז. פי תוליד בגמטריא יאשיהו בן אמון (481 עם הכולל) (רבינו יהודה החסיד)
- יב. יראת השם – כתיב את י-הוה א-להיך תירא (ו יג) כתב ספר החינוך: להיות יראת ה' על פנינו תמיד לבלתי נחטא, כלומר שנירא ביאת ענשו ולא יהיה לבבנו בל מגור אלו כל היום. וזאת אחת מן המצוות התמידיות על האדם שלא יפסק חיובן מעל האדם לעולם אפילו רגע אחד, ומי שבא דבר עבירה לידו חייב להעביר רוחו ולתת אל לבו באותו הפרק שהשם ברוך הוא משגיח בכל מעשה בני אדם וישיב להם נקם כפי רוע המעשה. תירא בגמטריא תורה. (בעה"ט לקמן י כ)
- יג. פי ישאלך בנך מחר לאמר מה העדות והמקשים והמשפטים אשר צוה י-הוה א-להינו אתכם. (ו כ) חכם מה הוא אומר? מה העדות והמקשים והמשפטים אשר צוה י-הוה א-להינו אתכם? ואף אתה אומר לו הפלכות הפסח: אין מפתירין אחר הפסח אפיקומן. ואע"פ שהוא אומר אתכם דמשמע כמו לכם ולא לו, מכל מקום כיון שאמר אתכם צוה י-הוה א-להינו אינו מציא עצמו מן הכלל כמו רשע שאומר (שמות יב כ) מה העבדה הזאת לכם. והאי דאמר אתכם לפי שעדיין לא נולד באותה שעה שהקב"ה צוה אותם מצוה. (דעת זקנים)
- יד. ל' שנים הלכו בני ישראל בדרך ה' אחרי פטירת משה רבינו. רמז בפסוק פי תוליד בני. פי בגמטריא ל'. לפי שיהושע מלך כ"ח שנים, ונאמר (שופטים ב ז) וַיַּעֲבֹדוּ הָעָם אֶת י-הוה פל ימי יהושע וכל ימי הזקנים, וסתם ימי ב' שנים, אותם ב' שנים שעמדו הזקנים אחרי יהושע, ויהושע כ"ח שנים הרי ל' שנים אחרי משה רבינו. (רבינו אפרים)
- יז. ללמוד השב לו - ואפילו על דברי כסיל כדאוקימנא (משלי כו ה) ענה כסיל פאולתו. ואם ישאלך להתגרות בך אל תשיבהו ועשה עצמך עניו ואמור איני יודע. (מושב זקנים) *
- יח. מצא תפילין בשדה בשבת ויו"ט מותר ללבושם ולהכניסם לעיר דרך מלבוש, כדי שלא יבואו לידי ביזיון. וכן אם מניחן שלא לשם מצוה כגון להתפלל אין בו משום בל תוסיף ובלבד שלא יניח בפרהסייה. (משנ"ב או"ח לא א)
- יט. נחמו, ותאמר ציון, עניה סוערה, אנכי, רני עקרה, קומי אורי, שוש אשיש, ר"ת נו"ע ארק"ש - אלו שבע ההפטרות המכונים שבע דנחמא שמפטרנים בבניא לאחר קריאת התורה, בשבע השבתות אחר תלוא דפרוענותא שבין תשעה באב לראש השנה, העוסקות בנבואות נחמה, חזרה בתשובה ובחזון הגאולה השלימה באחרית הימים. (לבוש או"ח סימן תכח ס"ח) והפטרות כולן מהנביא ישעיהו החל מפרק מ'. *
- כ. ס"ד יסות – דהרי לבד ד' השיטות יש עוד פלוגתות בראשונים לענין קלף הדפוסטוס ולענין פתוחות וסתומות וחסרות ויתרות ובצורת האותיות. (טעמי המנהגים בשם הגר"א)
- כא. עזרא הסופר היה ראוי שיתנתן תורה על ידו לישראל אלמלא קדמו משה רבינו. (סנהדרין כא ב) *
- כב. פחד קל מבטל כל החמדות והתאוות, כי זה טבע שטבע הקב"ה בבריאה, אחרי שהזוהרה התורה ולא תחמד, הרי מכח היראה והפחד מהאיסור, לא יעלה בדעתו לחמוק. וזהו מה שהתורה אמרה (שמות כ' טז) וּבַעֲבֹר תִּהְיֶה יְרֵאתוֹ עַל פְּנֵיכֶם לְבַלְתִּי תַחֲטְאוּ, כי מכח היראה יואילו להתגבר על היצר עד שלא יחטאן בכלל. (בית הלוי)
- כג. ציבור שמתפללים נשמעת תפלתם תמיד ואפילו היו בהן חוטאים אין הקדוש ברוך הוא מואס בתפילתן של רבים. שנאמר הן אל כביר ולא ימאס וכתביב: פדה בשלום נפשי מקרב לי פי ברבים היו עמדי (ברכות ה א) לומר שגם היחיד שרוצה להגיע ל'ומצאת' צריך להתפלל בציבור, שאין תפילתו של אדם נשמעת אלא בציבור. (ושלל לא יחסר בשם קובץ בית אהרן וישראל) *
- כד. קדושת ארץ ישראל הרגיש משה רבינו מה שלא הרגיש אפילו בשמים. משום שקדושתה עצומה יותר משמים שעל חוץ לארץ. על כן בתפילה זו שהיא מספר תקט"ו בתפילותיו, אך היא ראשונה בגבול ארץ ישראל הוצרך להתפלל א-דני שפתי תפתח והיינו בעת ההוא דווקא לומר תן לי כח להתפלל והיינו דקאמר אשר מי א-ל בשמים ובארץ הקדים שמים לארץ, לומר לא זו בשמים של חוצה לארץ שהורגלתי שם ג' פעמים ארבעים יום, אלא גם זו בארץ הקדושה אין א-ל כמוך, והרגיש בתפילה אימתו ועוצם הקדושה עד שהוצרך להתפלל על פתיחת שפתיים, ואם כן דמית שהותר הנדר ואיני צריך לתפילה כלל. (תורת משה' להחת"ס)
- כה. רופא היה שמואל – כדאיתא (בב"מ פה ב) שמואל יצחנינא אסייה דרבי הנה. שהיה רופאו של רבי יהודה הנשיא. וכן היה בקי ברפואות. כיון שהיה רופא הוצרך ללכת לבתיהם של החולים ממילא הוון נהירין ליה שבילי דנהרדעא. (טעמא דקרא)
- כז. רשע היינו רישיה דקרא ומשלם לשנאיו אל פניו להאבידו כלומר שיהיה לרשע ריחו והצלחה בעולם הזה כדי שלא יזכה לעולם הבא. והיינו דכתב להאבידו שיאבד מן העולם הבא שלא יהיה לו שום טובה. ספיה דקרא מיידי בצדיק והכא בעי למימר לא יאחר לשנאו כלומר הקב"ה נראה בעולם הזה לצדיק כשנאו שכל מה שחטא ישלם לו וגמולו בעוה"ז כדי שיזכה לחיי העוה"ב. (מושב זקנים)
- כח. שקולה הציצית כנגד כל המצוות החולמים מניחין מג ב) לפיכך ראוי להקדים (בית יוסף כה) ועוד לפי שהיא חסידה בין בחול בין בשבת ויום טוב ותדיר ושאינו תדיר – תדיר קודם וברכות נא. ב). א"נ לפי ש'מעלין בקודש', וטלית היא 'חפצי מצוה' ותפילין הם 'חפצי קדושה' שמעלתם גדולה יותר. וכך כתב בשו"ע (או"ח כה א) אחר שלבש טלית מצויין יניח תפילין, שמעלין בקודש.
- כט. תורת"ה יתיבות – (ואתחנן בפשוט + ואתחנן באת"ש" = 1075 עם הכולל) (רבינו יהודה החסיד)
- ל. תקנ"ח משניות נמצאות בדינו. בגימטריא מפתח (528). בששה סדרי משנה תפס"ג משניות, ועוד חמשה פרקים מהתוספתא ושנו אותם חכמים בלשון המשנה, הם פרק ד' במסכת ביכורים, ופרק ו' במסכת אבות, ותוספתא בפסחים (נו א) ובסוטה (מט ב) ובקידושין (פכ א). (כני יששכר תמוז אב ז) פי הוא חממתכם ובינתכם. חממתכם בגימטריא תקנ"ח ובינתכם בגימטריא תקכ"ח. (אוצר פלאות התורה)

מקורות / חידודון *

ד. **מעשה בקסיד אחד שהיה מתפלל בדרך, ובא הגמון אחד ונתן לו שלום ולא הקזיר לו שלום.** הא דסינן עצמו ולא חש לקראי (דברים ד' ט') השקמר לך ושומר נפשוך מאד וכו' ונשמךתם מאד לנפשתים מאד קשה וזהו שחשב אחד מעמא דארעא הוא, או חשב שהוא יהודי. אי נמי היה טרוד בתפילה ולא שמע שנתן שלום, ואחר שהוכיחו חשב אם יאמר לא שמעתי לא יאמין, לכך פייסו בדבר אחר. (בן יהוידע שם)

ה. **בשלושה דברים אהב אני את המזדים.** קשה והא כתבי בלא תקנה, ודרשו רבותינו ז"ל בגמרא דע"ז דף ו' **לא תתן להם חן,** ופירש רש"י שלא יאמר כמה נאה נכרי זה, ונראה לי בס"ד דכאן רוצה להלהיב את לבות ההמוני יותר ע"י דברים אלו שיקחו ישראל קל וחומר, ומה המזדים נזהרים בזה כל שכן ישראל שהם עם חכם ונבון. ועוד נראה לי דבא לגנותם, דהא נחית למנין לומר בכל האומה הגדולה הזאת לא ימצא דברים שראוי לאוהבן אלא רק ג' ולא יותר, ושמע מינה בשאר דברים ראוי לשנאן. (בן יהוידע – ברכות ח ב)

ז. **וצריך אתה לדעת כי ארבע רוחות העולם שהם מזרח ומערב וצפון ודרום יש להם שלשה שמות, מזרח קדם פנים, מערב ים אחור, וכן דרום נגב ימין, וכן צפון אסתן שמאל.** ובאור זה כי נקרא רוח מזרח כן על שם שמשם זריחת השמש, וקדם כי מאותו רוח יקדים לזרוח, ופנים על יצירתו של אדם שנבראו פניו למזרח ואחוריו למערב ימינו לדרום שמאלו לצפון. וכן נקרא מערב על שם שקיעת השמש הצורות מתערבות באותה שעה, וים לפי שהים הגדול במערבו של עולם, ותרגום (דברים לד) **הים האחרון** ימה מערבאה, ואחור כנגד מזרח הנקרא פנים וזהו שכתוב באיוב (איוב כג) **הן קדם אהלך ואיננו ואחור ולא אבין לו.** וכן נקרא דרום לפי שהשמש הולך בגבהו של רוח, והוא נוטריקון דר רום, או דרך רום, מלשון (חבקוק ג) **רום ידהו נשא,** ונגב שאותו רוח נגוב ויבש מאד לתוקף המימות השמש המתחף על אותו רוח, וזהו שאמר שלמה ע"ה (קהלת א) **הולך אל דרום וסובב אל צפון,** הזכיר בדרום הולך ובצפון סובב. וכבר הזכירו בספרי המחקר כי פעם אחת שכח אחד מאנשי הדרום קערה של עץ מונחת בשמש בתקופת תמוז, ולערב מצאה נחתת ונמסת כדונג הנמס בתוך אש, ולכן נקרא הרוח ההוא נגב על שם היובש וההמימות וזהו שכתוב (שופטים א) **כי ארץ הנגב נתתני** ומתרגמין ארע דרומא, וימין על שם ימינו של אדם הפונה למזרח, או על שם הפעולה הזאת שהשמש מזמן תמיד באותו רוח, ומעמם ביבמות פרק הערל, איבעית אימא משום דנופין היו, ואיבעית אימא כי היכי דלא לבדורי ענני כבוד, ושמאל על שם בלשון מן על שם ההזמנה שבא להם מזמן בכל יום, וכענין שכתוב (שמות טז) **ולקטו דבר יום ביומו.** וכן נקרא צפון על שם שהשמש צפון ומתעלם שם, ממה שהרוח ההוא אין בו ישוב, ודרשו רז"ל רוח צפונית אינה מסובבת, שנאמר (איוב כו) **נוטה צפון על תהו,** ואסתן הוא לשון רז"ל עדיה בצד אסתן ותאסר, ותרגם (בראשית ח) קיץ וחרף קיטא וסתא, וידוע כי החרף זמן הגשמים כי רוח צפון לח מאד והגשמים באין משם, ומטעם זה אמר הכתוב (משלי כה) **רוח צפון תחולל גשם,** כי כשם שרוח דרום חם ויבש לתוקף המימות השמש המהלך שם תמיד כן רוח צפון יתחייב להיות קר ולח כי השמש צפון משם. גם יתכן שיהיה אסתן לשון אסתא, לפי שרוח צפונית יש בו רפואה, וכן דרשו רז"ל רוח צפונית מעלה ארוכה, ומטעם זה לא מלו ישראל במדבר לפי שלא נשבה להן רוח צפונית, ומה שלא נשבה אמרו בזה שני טעמים ביבמות פרק הערל, איבעית אימא משום דנופין היו, ואיבעית אימא כי היכי דלא לבדורי ענני כבוד, ושמאל על שם שמאלו של אדם הפונה למזרח, או על שם פעולתו שהשמש מתעלם משם ולכן נקרא שמאל מלשון סומא, מלשון דבר הסמוי מן העין, כלומר כי העלים השמש משם. ואמרו במדרש אדם הראשון ממזרח למערב נוצר, פניו למזרח ואחוריו למערב, שנאמר (תהלים קלט) **אחור וקדם צרתני,** צדו שהיה למזרח קבע בו מאורות ונקרא פנים כנגד פני החמה, צדו שהיה למערב נקרא אחור כנגד אחורי החמה שאין בה אורה, צדו שהיה לדרום שהחמה משתמשת בו תמיד נקרא ימין, כך ימין האדם משתמש בכל מלאכה, צדו שהיה לצפון שאין החמה משתמשת בו כל עיקר נקרא שמאל, כך שמאל של אדם בטל ממלאכה, עד כאן. (רבינו בחיי)

ט. **א"נ התפילה הראשונה היתה במנחה של יום ט"ז ניסן ונשלמו תקי"ד תפילות במנחה ביה"כ או עמד משה רבינו ותיקן תפילת נעילה והיא התפילה התקט"ו על כן אמר **פעת ההוא** בעת נעילת יוה"כ. (חת"ס בשם הפלאה)**

ל. **ישפת אמת תכון לעד** (משלי יב ט). **אמת** ר"ת אושפיזא מסכתא תשמיש, שאפילו בזה אינו משנה **תכון לעד.** (מראית העין בב"מ כג ב). כתב הבן יהוידע – ונראה לי בס"ד כוונתו הוא, כי הוא מקשה לחבירו איזה קושיא בדבר אחד, ועושה עצמו שהיא מתקשה בדבר זה ואינו מבינו ומתעצם בקושייתו מאד, אף על פי שבאמת הוא לא קשיא ליה כלל ורק כדי להחכים את חבירו עושה כך. (בן יהוידע שבת סג א).

וכתבו בתוספות – וא"ת והאמר (קדושין דף ל) **ושננתם** שיהו דברי תורה מחודדין בפין שאם ישאלך אדם אל תגמגם ותאמר לו אלא אמור לו מיד? וי"ל דהיינו דווקא באדם הבא לשאול דין או הוראה או להתלמד אבל הכא שבא לנסותו אם יודע מותר לשנות ולומר לא למדתי זה. (ב"מ כג ב)

כתב רבינו יוסף דוב הלוי סלובייצ'ק זצ"ל – **ברש"י ד"ה במסכת זו"ל יש בידך מסכת פלוני סודרה בגירסא או לאו ואע"ג שסודרה היא לו יאמר לו לאו ומדת ענוה היא עכ"ל.** ומבואר שמותר לת"ח לשנות את האמת ולומר שאינו מכיר איזו מסכת משום מדת ענוה. אמנם עיין בתוס' (ד"ה במסכת) זו"ל וא"ת והאמר **ושננתם** שיהיו דברי תורה מחודדים בפין שאם ישאלך אדם אל תגמגם ותאמר לו אלא תאמר לו מיד וי"ל דהיינו דווקא באדם הבא לשאול דין או הוראה או להתלמד אבל הכא שבא לנסותו אם יודע מותר לשנות ולומר לא למדתי זה עכ"ל. ומשמע מתוס' דמירי שבא אדם לנסותו אם יודע מסכת ומתכוון לביישו דאזי חל היתר דמותר לת"ח לשנות ולומר איני יודע. ויתכן דתוס' חולקים על רש"י וס"ל דאם אדם בא ושואל במסכתא כדי לדעת את הדין או להתלמד אזי אין היתר לת"ח לשנות ולומר שאינו יודע משום ענוה אלא חייב לענות לשואל משום דילפינן מקרא **ושננתם** – שיהי ד"ת מחודדים בפין שאם ישאלך אדם על תגמגם. (רשימות שיעורים בב"מ שם).

פסקי תוספות – הנשאל הוראה או דין יאמר מיד, אבל אם באו לנסותו יאמר לא (ידעתי) [למדתי]: (בב"מ שם). אבל מדברי הערוך נראה לפרש עבידי רבנן דמשני במסכת ע"פ מ"ש (ברכות ג ב) **למד לשונך לומר איני יודע** פן תתבדה. (חידושי אגדות שם).

ג. כתב רבי צדוק הכהן ז"ל (פרשת מטות אות ט ופרשת מסעי אות יא) כי עשר הפטרות מביין המצרים עד ראש השנה: ג' דפורענותא וז' דנחמתא, הן מכוונות כנגד עשר ספירות שהן עשר מדות שהקב"ה ברא בהם את העולם, ג' הפטרות הראשונות בימי בין המצרים, כנגד ג' מדות ראשונות שבמוח: חכמה, בינה, דעת, (הג"ד). ז' הפטרות אחרונות כנגד ז' מדות שבלב: חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות. (תג"ת נה"י ע).

ע. **ר' יוסי אומר: ראוי היה עזרא מצד גדולתו שתינתן תורה על ידו לישראל, אילמלא לא קדמו משה ונתן את התורה לפניו. שבמשה הוא אומר 'ומשה עלה אל האלהים' (שמות יט, ג), ובעזרא הוא אומר 'הוא עזרא עלה מבבל והוא סופר מהיר בתורת משה אשר נתן ה' אלהי ישראל' (עזרא ז, ו), ויש כאן לימוד גזירה שווה: מה לשון 'עלייה' האמור כאן במשה כוונתו תורה, אף לשון 'עלייה' האמור להלן בעזרא כוונתו תורה, שהביא את התורה לישראל והיה ראוי ליתנה מתחילה. (סנהדרין כא ב)**

כתב המהר"ל – ואמר 'משה קבל תורה מסיני', הכניס בזה סיני, כי בוודאי סיני מיוחד לקבלת התורה של משה, ולא היה ראוי שתנתן תורה כי אם מסיני למשה המקבל. וזה היה מיוחד בוודאי למשה שתבא התורה אליו מסיני, כמו שהיה מיוחד משה שתבא התורה ממנו אל יהושע. והתבאר השאלה שלא שייך לומר 'משה קבל תורה מפי הקב"ה', כי לא היה מיוחד הקב"ה שהוא נתן התורה למשה דווקא, כמו שהיו מיוחדים שאר המוסריים למקבלים, והמקבלים אל המוסריים. אבל כאשר יכנס בזה האמצעי, שהוא סיני, בוודאי היה הר סיני מיוחד שתבא ממנו התורה למשה בפרט. ועל זה אמר 'משה קבל תורה מסיני'. שלא ייחד הקב"ה לנותן אל משה בפרט, שהוא יתברך משפיע חכמה אל כל הנמצאים, ובכל יום ויום אנו אומרים (בתפילת שחרית) 'והאר עינינו בתורתך', ואם כן אין השם יתברך מיוחד למשה בלבד בהשפעת התורה. ואין לתלות המסירה רק שהיה למשה אמצעי מיוחד, הוא הר סיני, שממנו ראוי שתבא התורה אליו, כמו שיתבאר בסמוך (ד"ה ולפיכך אמר). וסיני היה מיוחד לקבלת התורה, כמו שיתבאר. אבל בוודאי לענין הקבלה מן השם יתברך, לא היה משה מיוחד. ואם לא היה משה מקבל התורה, היה מקבל אחר את התורה, וכמו שאמרנו ז"ל (סנהדרין כא): ראוי היה עזרא לתת התורה על ידו, אלמלא שהקדימו משה. (דרך היים – א א ד)

מה הטעם שאהרון הכהן לא התנתן להיכנס לארץ ישראל כמו משה רבינו ע"ה?
ראה אהרון ברוח הקודש שנפשו צריכה להתגלגל בעזרא הסופר שעלה מבבל ובנה את בית המקדש, וזה מרומו בפסוק (עזרא ז ה-ו) **אָהֲרֹן הַכֹּהֵן, הָרִאשׁ. הוּא עֲזָרָא.** כדי לרמוז שאהרון נתגלגל בעזרא. עזרא בגמטריא רע"ח, אהרון בגמטריא רנ"ו, נשאר כ"ב, לרמוז שאהרי כ"ב דורות חזר אהרון ונתגלגל בזה העולם. (מגלה עמוקות, כלי חמה פרשת חקת) **א"נ:** אהרון חשש שיאמרו עליו שכונתו לזכות בארץ ישראל ולקבל כ"ד מתנות כהונה, ולכן בחר לקבל באהבה את מיתתו בחוץ לארץ.

צ. **א"נ – איתא בגמרא (ראש השנה י"ח א), שנים עולים למטה (חולים) זה ניצול וזה לא. זה מתפלל ונענה וזה מתפלל ולא נענה.** מה ההבדל ביניהם? לפי שתפילתו של האחד שלימה ושל השני לא. **ובקשׁתם** מתייחס לכולם, כולם יכולים לבקש, אבל **ומצאת** כתוב ביחוד, כי הדבר תלוי בעומק כוונת ליבו של המתפלל, זה תפילתו שלמה וזה לא. (רבי דב בער יפה)

שבעים פנים לתורה, לעיתים תהיה יותר מתשובה אחת
התשובות אינם לחלכה למעשה, הערות והארות יתקבלו בברכה
לעילוי ושמת הרב חפץ בן אסתר זצ"ל
לקבלת העלון במייל ניתן לפנות לכתובת ramnadhan018@gmail.com